

LAPIN AMK⁷

Lapland University of Applied Sciences

Toimiva kotihoito Lappiin – hanke

Työkokous, Rovaniemi

21.2.2018

Sari Arolaakso
Fysioterapeutti, Fysioterapian opettaja
Lehtori, Geronomikoulutus

Muutoksia sosiaali- ja terveydenhuollossa

- Sote-uudistuksen yhtenä tavoitteena on toteuttaa laaja asiakaskeskeinen palveluintegraatio ja kaventaa hyvinvointi- ja terveyseroja, parantaa palvelujen toimivuutta yhdenvertaisella tavalla ja tuottaa kustannussäästöjä (THL 2016).
- Digitalisaatio tarjoaa omalta osaltaan puitteet muutosten onnistumiselle ja haastaa kyseenalaistamaan olemassa olevat toimintatavat ja kehittämään niitä entistä toimivammiksi ja joustavammiksi (Valtiovarainministeriö 2017).

Digitalisaation / Teknologian käyttöönnotossa haasteita

- Uudenlaisten palveluiden käyttöönotto on monimutkainen ja haasteellinen prosessi.
- Käyttöönottoon liittyy monia muuttujia
 - yksilöön, teknologiaan, organisaatioon liittyviä (Vuononvirta 2016).
- Henkilöstöllä ei ole riittävää osaamista teknologisten ratkaisujen käyttöön (Salminen ym. 2016).
- Myös työntekijöiden asenteet vaikuttavat käyttöönottoon (Vuononvirta 2011).

- Palveluiden käyttäjien on todettu suhtautuvan pääasiassa positiivisesti sähköisiin palveluihin.
 - Koettu hyöty on merkittävässä roolissa positiivisen asenteen muodostumiselle (Wiklund ym 2013).
- Käyttöönottoon vaikuttaa
 - laitteiden helppokäyttöisyys
 - laitteiden käytöstä koituva hyöty
 - koettu tarve käytölle (Vuononvirta 2011).

- Yhtenä digitalisaation / teknologian laajemman käyttöönoton haasteena maaseudulla on yhteyksien epävarmuus ja toimimattomuus.
- Lisäksi digitalisaation pelätään vievän pois jotakin tärkeää, kuten työpaikkoja sekä inhimillisen kohtaamisen.
- Tarvitaan säännöllistä tiedottamista ja opastamista sekä henkilökunnalle että palveluiden käyttäjälle (Antikainen ym. 2017).

Toimiva kotihoito Lappiin -monipuoliset tuen muodot kotona asumiseen

- Yhtenä pilottikohteena
 - Kotihoidon prosessien kehittäminen teknologia-avusteisiksi
- Hankkeessa kokeilussa olevat laitteet / lisenssit
 - Arctic Connect Oy:n kuvapuhelin
 - Seniortekin Hoivaturva, Kukkatolppa
 - Sentina Oy:n, Sävelsirkku

Teknologia kokeilussa mukana olevat kunnat

- Enontekiö
- Inari
- Kemi
- Kemijärvi
- Keminmaa
- Kittilä
- Kolari
- Muonio
- Pello
- Pelkosenniemi

- Ranua
- Rovaniemi
- Savukoski
- Salla
- Sodankylä
- Tervola
- Tornio
- Ylitornio
- Utsjoki
- yht. 19 kuntaa

Henkilöstökysely

- Hankkeessa haluttiin selvittää
 - Millaisia kokemuksia vanhustyössä toimivalla henkilöstöllä on hankkeen aikana kokeilluista laitteista ja lisensseistä asiakastyössä?
- Kysely suunniteltiin ja toteutettiin syksyllä 2017 yhteistyössä Lapin AMKin ja Toimiva kotihoito Lappiin –hankkeen projektipäällikön sekä kehittäjätyöntekijöiden kanssa.
- Kyselyn toteuttaminen linkittyi geronomiopiskelijoiden tutkimusmenetelmäopintoihin.

Alakysymyksiä:

- Miten kokeilussa olleet laitteet/lisenssit ovat edistäneet ja tukeneet asiakkaita?
- Mitkä ovat esteet kokeilussa olevan teknologian käytölle asiakastyössä?
- Mikä auttaisi esteiden poistamisessa?
- Mihin työprosessin vaiheeseen teknologia parhaiten sopisi asiakastyössä?
- Miten yritysten toimintaprosessia suhteessa laitteiden käyttöön tulisi parantaa tai kehittää, jotta sujuva asiakastyö laitteiden käytössä mahdollistuisi?
- Millaisia konkreettisia esimerkkejä teillä olisi antaa hankkeen käyttöön?

- Kysely lähetettiin viiteentoista hankkeeseen osallistuvaan kuntaan.
 - Hankkeen kehittäjätyöntekijä toimitti kyselyn kuntien teknologiayhdyshenkilöille.
 - Teknologiayhdyshenkilöt välittivät kyselyn työntekijöille, joilla oli ollut hankkeen aikana kokemusta laitteista ja niihin liittyvistä palveluista.
- Vastausaikaa annettiin kolme viikkoa.

Taustatietoja1

- Vastauksia saatiin 32 kappaletta
 - 8 kunnasta.
 - Vastaajien määrä kunnittain vaihteli suuresti.
- Kaikki kyselyyn vastanneet olivat naisia.
- Vastaajien keski-ikänsä oli 42 vuotta.

Taustatietoja 2

- Koulutus
 - ammatillisen koulutuksen suorittaneita oli 44%
 - ammattikorkeakoulututkinnon suorittaneita 31%
 - opistotason ammatillisen koulutuksen suorittaneita 16%.
 - yksi alemman korkeakoulututkinnon suorittanut
 - yksi lukion suorittanut
 - yhdellä opinnot olivat vielä kesken.
- Ammatti
 - lähihoitajia (41%)
 - terveydenhoitajia (13%)
 - sairaanhoitajia (9%).
 - 2 kodinhoitajaa, perushoitajaa ja fysioterapeuttia
 - geronomi, sosionomi, sosiaaliohjaaja, tietotekniikan insinööri, liikuntaneuvoja ja hoiva-avustaja.
- Työkokemus hoitotyöstä ja / tai kuntoutuksesta
 - Keskimäärin 15 vuotta (1 – 38 vuotta).

Päätulokset

- Lähes kaikilla vastanneista oli myönteinen asenne teknologiaa kohtaan.
 - Vastanneista 88% (n=28) suhtautui teknologiaan innokkaasti tai myönteisesti.
 - Neutraali suhtautuminen oli 9% (n=3) ja epäröivä 3% (n=1).
 - Yksikään vastaajista ei suhtautunut kriittisesti tai kielteisesti teknologiaa kohtaan
- Koulutuksella tai ammatilla ei näyttänyt olleen yhteyttä asenteeseen.
- Työkokemuksella ei myöskään näyttänyt olevan vaikutusta asenteisiin teknologiaa kohtaan, kuitenkin pitkään työssä olleet suhtautuivat teknologiaan neutraalisti tai epäröivästi.

Päätuloksia

- Yleisesti hankkeen teknologiakokeilut koettiin hyödyllisinä ja niihin suhtauduttiin myönteisesti.
- Laitteiden koettiin tuovan tukea ja turvallisuutta kotona asumiseen.
- Teknologisten laitteiden koettiin helpottavan yhteydenpitoa asiakkaiden ja hoitajien välillä
 - edelleen tarvitaan yhteydenpitoa myös kasvotusten.
- Osa vastaajista koki Sävelsirkku-palvelun käytettävyyden olevan hyvällä tasolla.
- Muissa laitteissa koettiin vielä olevan kehitettävää.
- Laitteiden toivottiin olevan maksuttomia ikäihmisille.
- Laitteilta toivottiin toimintavarmuutta ja asiakaskohtaisuutta.
- Tehokkaampia verkkoyhteyksiä kaivattiin etäalueelle.
- Teknisten laitteiden toivottiin tuovan hoitajien työmäärään helpotusta ja enemmän hyötyä.

Seniortek /HoivaTurva, KukkaTolppa – laitteiston käyttöön liittyvät kokemukset

- Vastanneista 25 kertoi käyttäneensä tai asiakkaallaan olleen käytössä
- Edisti asiakkaan kotona selviytymistä
- Edisti asiakkaan turvallisuuden tunnetta
- Laitteiston avulla saatiin tietoa asiakkaan aktiivisuudesta sekä avuntarpeesta.
- Laitteistoa käyttäneiden mielestä laitteistosta oli hyötyä asiakastyössä.
- Laitteiston käytössä koettiin olleen ongelmia.
- Vastaajat kokivat saaneensa kuitenkin tukea ongelmatilanteissa.

Laitteistosta koettu hyöty

- Laitteistosta oli hyötyä asiakkaiden aktiivisuuden ja vuorokausirytmien sekä yöaikana tapahtuvan toiminnan seurannassa.
- Yksi vastaajista koki hyötynensä laitteistosta asiakkaan kuntoutuksen seurannassa.
- Laitteiston kautta työntekijät kokivat saavansa tietoa siitä, onko asiakkaalla enää edellytyksiä selviytyä kotona.

- Yksi vastaajista koki, että laitteen avulla omaiset saatiin aktiivisemmin mukaan asiakkaan hoitoon.
- Vastaajat kokivat laitteiston soveltuvan parhaiten asiakkaan ja hänen omaisten turvallisuuden tunteen lisääntymiseen ja kotona asumisen tueksi.
- Omassa työssään vastaajat kokivat suurimman hyödyn ilta- ja yövuoroissa, jolloin on vähän henkilökuntaa paikalla.
- Osa koki laitteistosta olevan hyötyä palvelutarpeen arvioinnissa sekä hoidon ja kuntoutuksen suunnittelussa, arvioinnissa ja seurannassa.

Kehitettävää

- Datan seurannan ja hälytysten luotettavuuden osalta.
 - Joissakin tapauksissa tunnisteet eivät olleet rekisteröineet kaatumisia ja hälytysviestien tulee olla yksiselitteisiä ja selkokieliä.
- Yhtenä isona ongelmana koettiin turhat hälytykset ja niiden minimointi nähtiin yhtenä keskeisenä kehittämiskohteena.

Arctic Connect / Kuvapuhelin –päättteen käyttöön liittyvät kokemukset

- Vastaajista 21 (n=32) kertoo käyttäneensä
- Edisti asiakkaan kotona selviytymistä.
- Laitteen avulla yhteydenpito asiakkaisiin ja omaisiin oli lisääntynyt.
- Lisäsi asiakkaan aktiivisuutta.
- Siihen, vähensikö laitteen käyttö kotikäyntien määrää ei osattu vastata.
- Laitteen käytössä koettiin olleen ongelmia
 - Ongelmatilanteissa oli saatu tukea.

Kehitettävää

- Itse kuvapuhelinpäätteeseen toivottiin isompaa näyttöä sekä näppäimiä
 - mikrofoni-painike voisi olla erillinen, konkreettinen nappi näytön hipaisemisen sijaan.
- Muistutusviestit olisi myös hyvä saada ruudulle, esimerkiksi äänimuistutus
 - helpottaisi laitteen käyttöä etenkin ikäihmisten kohdalla.
- Selkeitä, kuvallisia ja selkokieliä ohjeita toivottiin niin työntekijöille, omaisille kuin asiakkaillekin.
- Käyttömahdollisuuksia ja aktiviteetteja voisi kehittää ja monipuolistaa
 - esimerkiksi mahdollistamalla asiakkaan osallistuminen kuvapuhelin-päätteen avulla erilaisiin konsertteihin ja tapahtumiin.
- Laitteen toimintavarmuuden parantaminen.

Sentina Oy:n Sävelsirkun käyttöön liittyvät kokemukset

- Vastanneista 11 (n=32) kertoi käyttäneensä Sävelsirkkua.
 - yhdeksän oli käyttänyt Sävelsirkkua kotikäynnillä
 - kolme päivätoiminnassa
- Lisäsi asiakkaan aktiivisuutta.
- Virkisti asiakkaan mielialaa.
- Käyttö oli helppoa eikä käytössä koettu olleen ongelmia.

Koettu hyöty

- Hyötyä toimintatuokioiden järjestämisessä ja tuoneen toimintatuokioiden sisältöön monipuolisuutta ja uusia ideoita.
- Valmiit ohjelmat koettiin helppokäyttöisiksi ja helpottavan tuokioiden suunnittelua sekä säästävän näin aikaa.
- Sävelsirkku koettiin soveltuvan erinomaisesti myös kuntoutustoimintaan ja tuoneen monipuolista sisältöä mm kuntouttaville kotikäynneille.
- Osa koki, että palvelu soveltui paremmin ryhmätoimintaan kuin yksittäisille kotikäynneille.

Kehitettävää

- Tarjonnan edelleen monipuolistamiseen ja valmiiden aineistojen tavoitteiden mukaiseen ryhmittelyyn.
- Jumpat ja tuokiot koettiin hieman liian lyhytkestoisiksi ja musiikkia kaivattiin lisää.

Vaikutus työhyvinvointiin

- Enemmistö vastaajista koki teknologisilla laitteilla olleen myönteinen vaikutus työhyvinvointiin.
- Esimerkiksi Sävelsirku-palvelun koettiin tuoneen työhön paljon innostusta ja hyvää mieltä niin hoitajille kuin asiakkaillekin.
- Osa vastaajista koki teknologian käyttöönoton ennemminkin lisänneen paineita työn tekemisessä.
 - Työajan riittämättömyys laitteiden käyttöönottoon liittyvässä perehtymisessä.
 - Teknologiasovellukset koettiin ylimääräisenä työnä.
 - Jännitys laitteiden ja yhteyksien toimintavarmuudesta koettiin aiheuttavan stressiä.
- Ennako-oletusten vastaisesti kokeilussa ollut laitteisto ei vähentänytkään valvontatyötä, vaan pikemminkin lisäsi sitä turhien hälytysten vuoksi.

Yleisiä kokemuksia

- Esimiehen tuki oli riittävä laitteiden ja palveluiden käyttöönottoon kunnissa.
- Kuntiin nimetyn teknologiayhdyshenkilön kanssa toteutunut yhteistyö koettiin sujuneen pääosin hyvin.
 - Koetut yhteistyöongelmat liittyivät yhteyshenkilön tavoittamiseen.
- Koettiin, että vain osa henkilökunnasta oli voinut osallistua koulutuksiin.
- Osa toivoi, että työvuorosuunnittelussa olisi varattu aikaa näihin kokeiluihin.
- Laitetoimittajien toivottiin itse asentavan laitteet.

Johtopäätökset

- Toimiva verkkoyhteys on tärkeä toimivuuden kannalta
 - Varmistetaan hälytysten ajantasaisuus ja luotettavuus.
- Laitetoimittajan toteuttamat koulutukset laitteen käyttöön liittyen tärkeitä.
- Koulutus ja perehdytys tulee olla henkilökohtaista ja käytännön läheistä.
- Myös asiakkaat tarvitsevat perehdyttämistä laitteen käyttöön.
- Yksinkertaiset, selkeät ja selkokielliset käyttöohjeet.

”Hieno hanke!”

POHJOISTA TEKOA

*Olen tuli. Olen jää. Olen myrsky.
Olen tyven. Olen luja ja herkkä.
Olen pohjoista tekoa.*